

БУДІВЕЛЬНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра будівельних, колійних та вантажно-
розвантажувальних машин**

Л. М. Козар

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТУДЕНТА В УМОВАХ
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ**

Конспект лекцій

з дисципліни

«АКАДЕМІЧНА ОСВІТА»

Харків – 2016

Козар Л.М. Організація роботи студента в умовах кредитно-модульної системи [Текст]: конспект лекцій з дисципліни «Академічна освіта» / Л. М. Козар. – Харків: УкрДУЗТ, 2016. – 25 с.

У конспекті лекцій наведено ключові позиції Болонського процесу та засади Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS). Розглянуто основні види навчальних занять та індивідуальних завдань у вищій школі, питання організації контролю та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту.

Рекомендується для студентів спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» усіх форм навчання.

Лл. 1, табл. 4, бібліогр.: 6 назв.

Конспект лекцій розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри будівельних, колійних та вантажно-розвантажувальних машин 1 лютого 2016 р., протокол № 6.

Рецензент

доц. А.М. Кравець

Л.М. Козар

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТУДЕНТА В УМОВАХ
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Конспект лекцій з дисципліни

«АКАДЕМІЧНА ОСВІТА»

Відповідальний за випуск Козар Л.М.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 28.03.16 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,0. Тираж 100. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

БУДІВЕЛЬНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра «Будівельні, колійні та вантажно-
розвантажувальні машини»**

Л.М. Козар

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТУДЕНТА В УМОВАХ
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ**

**Конспект лекцій
з дисципліни**

«АКАДЕМІЧНА ОСВІТА»

Харків - 2016

Козар Л.М. Організація роботи студента в умовах кредитно-модульної системи [Текст]: конспект лекцій з дисципліни «Академічна освіта» / Л. М. Козар. – Харків : УкрДУЗТ, 2016. – 25 с.

У конспекті лекцій наведено ключові позиції Болонського процесу та засади Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS). Розглянуто основні види навчальних занять та індивідуальних завдань у вищій школі, питання організації контролю та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту.

Рекомендується для студентів спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» усіх форм навчання.

Іл. 1, табл. 4, бібліогр.: 6 назв.

Конспект лекцій розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Будівельні, колійні та вантажно-розвантажувальні машини» 1 лютого 2016 р., протокол № 6.

Рецензент

доц. А.М. Кравець

ЗМІСТ

	Вступ	4
1	Кредитно-модульна система навчання	5
1.1	Болонська декларація 1999 року	5
1.2	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС)	7
2	Форми організації навчального процесу у вищій школі ...	8
2.1	Традиційні форми навчання	8
2.2	Ділові ігри	15
3	Організація навчального процесу в УкрДУЗТ	17
3.1	Терміни і визначення понять	17
3.2	Шкала оцінювання знань студентів	18
3.3	Контроль навчального модуля	19
3.4	Семестровий екзамен	22
3.5	Семестровий залік	23
3.6	Семестровий диференційований залік	24
3.7	Курсове проектування	24
3.8	Практика	25
	Список літератури	25

ВСТУП

Питання, порушені у цьому конспекті лекцій, доповнюють матеріал, викладений у розробці [1], де розглянуто основні законодавчі та нормативно-правові акти, які регламентують організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України, зазначено права, обов'язки студентів та засади здійснення студентського самоврядування.

У продовження даний конспект лекцій згідно з робочою програмою дисципліни «Академічна освіта» розкриває теми «Болонська декларація 1999 року» та «Форми організації навчального процесу».

Оскільки організація навчального процесу у кожному вищому навчальному закладі України має свої особливості, значна увага приділена системі контролю та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту, а саме особливостям формування модульної оцінки, оцінок семестрового екзамену та заліку. Ця інформація є особливо корисною для студентів першого курсу, які адаптуються до навчального процесу у нашому виші.

1 КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ

1.1 Болонська декларація 1999 року

Процес об'єднання Європи і його поширення на схід супроводжується формуванням спільного освітнього і наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері в масштабах усього континенту. Цей процес дістав назву Болонського від назви університету в італійському місті Болонья, де 19 червня 1999 року відбулася представницька нарада 29 міністрів європейських країн з метою проголошення утворення європейського простору вищої освіти і прийняття Болонської декларації [2].

У рамках Болонського процесу можна виділити такі ключові позиції:

Впровадження двоциклового навчання (бакалавр, магістр). Перший цикл триває, зазвичай, від 3 до 4 років і завершується здобуттям академічного ступеня бакалавра. Навчання впродовж другого циклу може передбачати отримання ступеня магістра (через 1-2 роки навчання) та/або докторського ступеня (за умови загальної тривалості навчання від 7 до 8 років).

Запровадження кредитної системи в усіх національних системах освіти передбачає технологію обліку трудомісткості навчальної роботи в кредитах. За основу прийнята Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) (дивись розділ 2).

Контроль якості освіти – організація акредитаційних агентств, незалежних від національних урядів і міжнародних організацій. Оцінка ґрунтується не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, що отримали випускники. Одночасно встановлюються стандарти транснаціональної освіти.

Розширення мобільності – виконання попередніх пунктів створює можливості для учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому навчальному закладі (науковій установі), у тому числі на території інших країн. Передбачається зміна національних законодавчих актів у сфері працевлаштування іноземців.

Примітка – *Академічна мобільність* – це можливість учасників

освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому ВНЗ (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Забезпечення працевлаштування випускників – орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання й уміння випускників мають знаходити як теоретичне, так і практичне застосування задля користі всієї Європи. Усі академічні ступені та інші кваліфікації має потребувати європейський ринок праці. Необхідним є спрощення професійного визнання кваліфікацій, чому сприяє повсюдне використання Додатка до диплома, рекомендованого Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО).

Забезпечення привабливості європейської системи освіти – залучення в Європу якнайбільшої кількості студентів з інших регіонів світу. Вважається, що введення загальноєвропейської системи гарантії якості освіти, кредитної системи накопичення, легкодоступних кваліфікацій тощо сприяє підвищенню інтересу європейських та інших громадян до вищої освіти.

Важливість соціального аспекту Болонського процесу – необхідність збільшення конкурентоспроможності має відповідати меті покращення соціальних характеристик загальноєвропейського простору вищої освіти. Це передбачає зміцнення соціальних зв'язків і зменшення нерівності за статевими ознаками як на національному, так і на загальноєвропейському рівні.

Забезпечення тісних зв'язків між вищою освітою та дослідними системами в кожній з країн-учасниць. Загальноєвропейський простір вищої освіти здобуває велику користь від спільної діяльності з європейським дослідним простором, цим самим зміцнюючи фундамент для Європи Знань.

Болонський процес передбачає орієнтацію навчального процесу на самостійне навчання студентів, на їхню власну науково-дослідницьку діяльність та індивідуальний підхід.

Завдання навчального закладу – не просто забезпечити викладання, а мобілізувати студентів, створити атмосферу, яка б формувала прагнення до навчання. Саме тому західні університети запроваджують майже цілодобовий доступ до бібліотек, Інтернету та

іншої інфраструктури навчання для забезпечення самостійної роботи студентів.

Завдання викладача – «навчити вчитися» («learn how to learn»), тобто навчити вмінню здобувати знання самостійно протягом усього подальшого життя. Дійсно, у сучасних умовах уміння адаптуватися до швидких змін у всіх сферах людської життєдіяльності, готовність відповідати на виклики сьогодення стає нагальною необхідністю.

Україна була і є активним учасником інтеграційних процесів у сфері вищої освіти європейських країн [3].

1.2 Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС)

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) (European Credit Transfer System, ECTS) – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: кредитів (залікових освітніх одиниць) та модульної технології навчання і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної і самостійної роботи та якості його знань і умінь.

В історичному аспекті ЄКТС спочатку розроблена у 1989–1990 навчальному році у формі пілотного 5-річного проекту, в якому брали участь 145 європейських вишів. Сьогодні система поширена з метою покращення визнання освіти для навчання за кордоном, як така, що відповідає концепції «навчання впродовж усього життя».

Як невід’ємному атрибуту Болонського процесу, ЄКТС надаються дві основні функції: по-перше, сприяння мобільності студентів і викладачів, спрощення переходу з одного вишу до іншого, а по-друге – чітке визначення обсягів проведеної студентом роботи з урахуванням усіх видів навчальної та наукової діяльності.

Кредит (credit) – це норматив, який встановлює мінімальну кількість навчальних годин для вивчення окремого предмета і передбачає документальне фіксування аудиторної та самостійної роботи студента. Результатом роботи студента є одержання кредиту, який засвідчує опанування необхідних знань, незалежно від того, в якому навчальному закладі він їх здобув. Таким чином, це спрощує перехід з одного університету до іншого та сприяє мобільності студентів та викладачів. Навчальне навантаження студента впродовж

одного року становить 60 кредитів. У свою чергу, модулі розуміються як системи навчальних елементів, обсяги навчальної інформації, що мають самостійну логічну структуру і зміст. Обсяг одного кредиту ЄКТС в Україні становить 30 годин [4].

Шкала оцінювання ECTS розроблена для того, щоб допомогти навчальним закладам перенести оцінки, виставлені місцевим закладом. Вищі навчальні заклади приймають власні рішення щодо використання шкали оцінювання у власній системі.

Визначення понять «ЄКТС», «кредит ЄКТС» у Законі України «Про вищу освіту» [4] подано в роботі [1].

2 ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

2.1 Традиційні форми навчання

Форма організації навчання – певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття залежно від його дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання [5].

Примітка – *Дидактика* (від давньогрец. διδακτικός – той, що повчає) – один із розділів педагогіки, який вивчає закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, формування переконань; визначає обсяг і структуру змісту освіти, вдосконалює методи та організаційні форми навчання, вплив навчального процесу на особу.

Навчальний процес реалізується у таких формах:

- навчальні заняття;
- виконання індивідуальних завдань;
- практики;
- контрольні заходи;
- самостійна робота.

Основні види навчальних занять:

- лекції;
- практичні заняття;
- лабораторні заняття;

- семінарські заняття;
- комп'ютерний практикум;
- консультації.

Лекція – основний вид навчальних занять, призначених для викладення теоретичного матеріалу. Мета лекції полягає в допомозі студентам оволодіти методами самостійної роботи з підручниками, посібниками, першоджерелами.

Зазвичай окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал одної або декількох тем навчальної дисципліни. Тематика лекцій визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Лекції проводяться лекторами – професорами і доцентами, а також провідними науковими працівниками та спеціалістами, запрошеними для читання лекцій.

Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої навчальної програми щодо тематики та змісту лекційних занять, але не обмежуватися у питаннях інтерпретації навчального матеріалу, формах і способах його викладення.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають вмінь та навичок їх практичного застосування.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Викладач, якому доручено проведення практичних занять, за узгодженням з лектором даної навчальної дисципліни розробляє методичне забезпечення: індивідуальні завдання різної складності, методичні прийоми розгляду окремих теоретичних положень або розв'язання практичних задач, контрольні завдання (тести) для виявлення ступеня сформованості необхідних умінь тощо.

Оцінки, одержані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Лабораторне заняття – вид навчального заняття, на якому студент під керівництвом викладача проводить натурні або імітаційні експерименти чи дослідження з метою практичного

підтвердження окремих теоретичних положень, набуває практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, оснащенням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, оволодіває методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі та обробки отриманих результатів.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально оснащених навчальних лабораторіях з використанням обладнання, пристосованого до умов навчального процесу (лабораторних макетів, установок тощо). Лабораторні заняття можуть проводитися також в умовах реального професійного середовища (на підприємстві, в наукових лабораторіях тощо).

Для проведення лабораторних занять академічна група поділяється на дві підгрупи (як правило).

Перелік тем лабораторних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Складовими лабораторного заняття є проведення контролю підготовленості студентів до виконання конкретної лабораторної роботи, виконання власне лабораторних досліджень, оформлення індивідуального звіту про виконану роботу та його захист перед викладачем. Виконання лабораторної роботи оцінюється викладачем.

Підсумкова оцінка враховується при виставленні семестрової підсумкової оцінки. Наявність позитивних оцінок, одержаних студентом за всі лабораторні роботи, є необхідною умовою його допуску до семестрового контролю з даної дисципліни.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію з попередньо визначених проблем. На підставі індивідуальних завдань (рефератів) студенти готують тези виступів з цих проблем.

Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію та ін. Одержані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Комп'ютерний практикум – вид практичного заняття, на якому

викладач організовує індивідуальну роботу студентів на комп'ютерах з метою формування умінь та навичок практичного використання певного програмного забезпечення. Комп'ютерний практикум проводиться у спеціально оснащених класах (навчальних лабораторіях).

Консультація – вид навчального заняття, на якому студент отримує від викладача відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання. Під час підготовки до екзаменів (семестрових, державних) проводяться групові консультації.

Індивідуальні завдання:

- реферати;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- контрольні роботи;
- курсові проекти (роботи);
- дипломні проекти (роботи).

Види індивідуальних завдань з певних навчальних дисциплін визначаються робочим навчальним планом.

Терміни видавання, виконання та захисту індивідуальних завдань визначаються графіком, який розробляється відповідною кафедрою на кожний семестр. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з даної дисципліни.

Реферати – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з навчальною, науковою літературою, електронними ресурсами. Ця форма індивідуальних завдань рекомендується для теоретичних курсів і дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклів (наприклад, «Академічна освіта»).

Примітка – *Реферат* (нім. Referat, від лат. refere – доповідати, повідомляти) – доповідь за певною темою, у якій зібрана інформація з одного або декількох джерел.

Розрахункові та графічні роботи (РР, ГР) – індивідуальні завдання, які передбачають розв’язання конкретної практичної навчальної задачі з використанням відомого, а також (або) самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Основну частину розрахункової роботи складають розрахунки, які можуть супроводжуватися ілюстративним матеріалом: графіками, векторними діаграмами, гістограмами тощо. Основну частину *графічної роботи* складає графічний матеріал, виконаний відповідно до чинних нормативних вимог, наприклад єдиної системи конструкторської документації (ЄСКД).

Розрахунково-графічна робота (РГР) – індивідуальне завдання, яке передбачає вирішення конкретної практичної навчальної задачі з використанням відомого, а також (або) самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Значну частину такої роботи складає графічний матеріал.

Контрольні роботи (виконуються під час самостійної роботи студентів) – це індивідуальні завдання, які передбачають самостійне виконання студентом певної практичної роботи на основі засвоєного теоретичного матеріалу. Контрольні роботи, як і розрахункові роботи, можуть містити певний ілюстративний матеріал.

Курсовий проект (КП) – це творче індивідуальне завдання, кінцевим результатом виконання якого є розробка нового продукту (пристрою, обладнання, технологічного процесу, механізму тощо (або їх окремих частин)). Курсовий проект містить розрахунково-пояснювальну записку, креслення та інші матеріали, які визначаються завданням. Курсовий проект виконується студентом самостійно згідно із завданням під керівництвом викладача протягом визначеного терміну в одному семестрі.

Курсова робота (КР) – це індивідуальне завдання, яке передбачає розробку сукупності документів (розрахунково-пояснювальної або пояснювальної записки, за необхідності – графічного, ілюстративного матеріалу), та є творчим або репродуктивним рішенням конкретної задачі щодо об’єктів діяльності фахівця (пристроїв, обладнань, технологічних процесів) або їх окремих частин, а також щодо економічних, соціальних проблем тощо. КР виконується студентом самостійно згідно із завданням, під керівництвом викладача протягом визначеного терміну в одному семестрі.

Примітка – *Репродуктивний* (від лат. re – префікс, що означає зворотню або повторну дію, і лат. produco – створюю) – відтворений.

Студент, який без поважної причини не подав виконане індивідуальне завдання у зазначений термін або не захистив його, вважається таким, що має академічну заборгованість.

Зазвичай РР, ГР, РГР, КП, КР передбачаються навчальними планами за умови наявності практичних занять з відповідної дисципліни.

Дипломний проект (робота) – це індивідуальне завдання проектно-конструкторського, творчого або науково-дослідницького характеру, яке виконується на завершальному етапі підготовки здобувача ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр». Тема і керівник ДП визначається випускною кафедрою. Окрім керівника призначаються консультанти окремих розділів, таких як, наприклад, «Техніко-економічне обґрунтування», «Охорона праці».

Практика – це форма навчального процесу, метою якої є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої діяльності, формування у них професійних навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи *в реальних виробничих умовах*.

Залежно від конкретної спеціальності та цілей практика може бути:

- навчальна;
- виробнича;
- технологічна;
- виробничо-технологічна;
- експлуатаційна;
- конструкторська, педагогічна, економічна, науково-дослідна, переддипломна тощо.

Практика проводиться на передових підприємствах або на кафедрах ВНЗ під керівництвом викладача відповідної кафедри та спеціаліста підприємства (організації). Зміст практики визначається програмою практики, яка розробляється відповідною кафедрою (кафедрами) та затверджується деканом факультету.

Контрольні заходи (поточний, модульний та підсумковий контроль знань) докладно розглянуто у наступному розділі.

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Складовими СРС є: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідна робота студентів (НДРС).

Примітка – В УкрДУЗТ функціонує *студентське науково-технічне товариство*, в рамках якого публікуються результати науково-технічної діяльності студентів та магістрантів в електронному виданні, щорічно проводиться студентська науково-технічна конференція.

Зміст самостійної роботи студента над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, практикумами, методичними рекомендаціями з організації СРС тощо.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався під час аудиторних навчальних занять.

Індивідуальні завдання виконуються за рахунок годин, відведених на самостійну роботу.

Примітка – Кількість годин, відведених для дисципліни «*Академічна освіта*» в навчальному плані підготовки бакалавра спеціальності «*Підйомно-транспортні, дорожні, будівельні, меліоративні машини і обладнання*» (прийом 2015 р.), складає: усього – 30 годин, з них лекцій – 15 годин; самостійна робота – 15 годин.

2.2 Ділові ігри

Для цілеспрямованої практичної реалізації навчального матеріалу найбільш ефективним є застосування методів активного навчання – сукупності прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на студентів, що (порівняно з традиційними методами навчання) в першу чергу спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих навичок та вмінь нестандартного розв'язання певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування [6].

Серед методів активного навчання найбільшу зацікавленість викликає *ділова гра* – моделювання реальної діяльності у спеціально створеній проблемній ситуації. Вона є «засобом і методом підготовки та адаптації до трудової діяльності та соціальних контактів» [5]. Це унікальний механізм акумуляції і передачі людиною набутого досвіду.

Під час ділової гри створюється обстановка, максимально наближена до практичної реальності, формується певний психологічний клімат, командний дух. Існують можливості для урахування реалій сьогодення, «проробляння» різноманітних виробничих ситуацій, відстоювання своїх пропозицій учасниками гри та прийняття рішення за обмежений час. Існує загальна мета всього ігрового колективу, досягнення якої забезпечується взаємодією учасників гри, підкоренням їх різнобічних інтересів загальній меті. Усе це сприяє формуванню професійного світогляду у студента.

Традиційні ділові ігри мають заздалегідь розроблений сценарій, орієнтований на вирішення типових проблемних ситуацій. У навчальному процесі ділову гру використовують з метою закріплення знань, які студент здобуває у процесі лекційних і семінарських занять, самостійної роботи.

Характерними ознаками ділових ігор є [6]:

- отримання результатів, спрямованих на розв'язання проблем за короткий проміжок часу;
- зацікавленість учасників гри, а отже, й підвищена, порівняно з традиційними методами, ефективність навчання;
- науково-педагогічний працівник безпосередньо перевіряє

знання студентів, їхню підготовку, уміння розв'язувати проблеми.

Усі ділові ігри можна класифікувати таким чином:

- за часом проведення:

- 1) без обмежень часу;
- 2) з обмеженням часу;
- 3) у реальному часі;

- за оцінюванням діяльності учасників:

- 1) з оцінкою;
- 2) без оцінки;

- за рівнем регламентації:

- 1) ігри з жорсткими правилами;
- 2) відкриті ігри;

- за кінцевою метою:

- 1) навчальні;
- 2) пошукові;
- 3) констатуючі;

- за методологією проведення:

- 1) рольові;
- 2) групові;
- 3) імітаційні;
- 4) організаційно-діяльнісні;
- 5) інноваційні;

- за сферою використання:

- 1) промислові;
- 2) навчальні;
- 3) кваліфікаційні.

3 ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УКРДУЗТ

3.1 Терміни і визначення понять

Слід зазначити, що цей розділ відображає окремі пункти Положення про контроль та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту (далі Положення), затвердженого наказом ректора № 192 від 28 грудня 2015 року. З повним текстом Положення можна ознайомитись на офіційному сайті УкрДУЗТ у рубриці «Публічна інформація. Документи ВНЗ».

Перейдемо до термінів і визначень понять згідно з Положенням.

Навчальний кредит – одиниця виміру навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння навчального модуля (обсяг одного навчального кредиту становить 30 академічних годин).

Модуль дисципліни (змістовий модуль) – задокументована завершена частина програми навчальної дисципліни, яка охоплює різні види навчального навантаження з визначеною трудомісткістю, поєднані певною тематичною спільністю.

Навчальний модуль – структурний елемент навчального процесу з визначеною тривалістю, протягом якої повністю або частково завершується вивчення визначеної кількості модулів дисциплін. Тривалість модуля навчального процесу і терміни проведення модульного контролю визначаються графіком навчального процесу.

Заліковий модуль – навчальний модуль дисципліни, для якої навчальним планом передбачено підсумковий контрольний захід – семестровий залік.

Екзаменаційний модуль – навчальний модуль дисципліни, для якої навчальним планом передбачено підсумковий контрольний захід – семестровий екзамен.

Поточний контроль знань – вид контролю якості знань

студентів, який проводиться протягом навчального модуля. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять у формах усного та письмового опитування, поточного тестування, рефератів, доповідей, домашніх завдань, захистів лабораторних робіт та ін. Форму проведення поточного контролю під час занять і спосіб оцінювання рівня знань визначає відповідна кафедра. Це фіксується у робочій програмі дисципліни.

Підсумковий контроль знань – вид контролю якості знань студентів, який проводиться після закінчення навчального семестру у формах семестрового екзамену, семестрового заліку, семестрового диференційного заліку.

Модульний контроль – форма контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни в обсязі, визначеному програмою дисципліни на один навчальний модуль.

Семестровий контроль – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни в обсязі, визначеному програмою дисципліни на семестр.

Загальна модульна оцінка – середньоарифметична сума балів двох модульних оцінок за 100-бальною шкалою.

3.2 Шкала оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «зараховано», «не зараховано») і шкалою ECTS. Для розрахунку модульних та семестрових оцінок в УкрДУЗТ використовується допоміжна 100-бальна шкала (таблиці 3.1, 3.2).

Таблиця 3.1– Відповідність оцінок екзаменаційного модуля

За національною шкалою	За шкалою ECTS	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою (включно)
ВІДМІННО	A	« Відмінно » – відмінне виконання з незначною кількістю помилок	від 90 до 100
ДОБРЕ	B	« Дуже добре » – вище середнього рівня з декількома помилками	від 82 до 89
	C	« Добре » – у цілому правильна робота з певною кількістю значних помилок	від 75 до 81
ЗАДОВІЛЬНО	D	« Задовільно » – непогано, але зі значною кількістю недоліків	від 69 до 74
	E	« Достатньо » – виконання задовольняє мінімальні критерії	від 60 до 68
НЕЗАДОВІЛЬНО	FX	« Незадовільно » – потрібно виконати певну додаткову роботу для успішного складання	від 35 до 59
	F	« Незадовільно » – необхідна значна подальша робота	від 0 до 34

Таблиця 3.2 – Відповідність оцінок залікового модуля

За національною шкалою	За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою (включно)
ЗАРАХОВАНО	A	від 90 до 100
	B	від 82 до 89
	C	від 75 до 81
	D	від 69 до 74
	E	від 60 до 68
НЕ ЗАРАХОВАНО	FX	від 35 до 59
	F	від 0 до 34

Модульна оцінка
100 балів

3.3 Контроль навчального модуля

Поточний контроль дисципліною на протягом семестру студенти складають два або один модуль. Для складання модуля виділяється один тиждень, під час якого немає аудиторних занять за розкладом.

Модульна оцінка формується з двох частин – оцінки поточного контролю та оцінки модульного контролю. Розподіл балів за 100-бальною шкалою між цими частинами при формуванні модульної оцінки: 60 балів – поточний контроль, 40 балів – модульний контроль (рисунк 3.1).

- відвідування лекцій;
- практичні, семінарські заняття;
- лабораторні роботи;
- опитування (ресурвання) під час занять;
- самостійна робота;
- індивідуальна робота

- комп'ютерне чи письмове тестування
- або виконання контрольних завдань

Рисунок 3.1 – Схема формування модульної оцінки

Оцінка поточного контролю визначається за результатами контролю аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студента шляхом накопичення сумарної оцінки протягом навчального модуля. Заходи поточного контролю проводяться на планових заняттях.

Оцінка модульного контролю визначається за результатами комп'ютерного чи письмового тестування або виконання контрольних завдань. Участь студента у процедурі модульного контролю є обов'язковою.

Студент, який не з'явився на модульний контроль з неповажної причини, отримує оцінку 0 балів і його модульна оцінка визначається виключно оцінкою поточного контролю.

Студент, який не з'явився на модульний контроль з поважної причини, дозвіл на проходження модульного контролю поза графіком отримує у декана.

Приклади заповнення відомостей подані у таблицях 3.3, 3.4.

3.4 Семестровый экзамен

Загальна модульна оцінка є середньоарифметичною сумою балів двох модульних оцінок за 100-бальною шкалою (дивись таблицю 3.3).

Студентам, які за результатами двох модулів набрали середньоарифметичну суму балів (тут і далі включно):

від 90 до 100 («відмінно», А);
від 75 до 81 («добре», С),

а також студентам, які згодні з набраною середньоарифметичною сумою балів, підсумкова семестрова оцінка проставляється в екзаменаційну відомість як така, що дорівнює загальній модульній оцінці. Підсумкова семестрова оцінка виставляється з переведенням балів до національної шкали та шкали ECTS згідно з таблицею 3.1.

Студенти, які за результатами двох модулів набрали середньоарифметичну суму балів:

від 82 до 89 («добре», В);
від 69 до 74 («задовільно», D),

мають можливість або отримати відповідну оцінку, або скласти екзамен. Вони можуть покращити набрану оцінку лише на один ступінь за шкалою ECTS (з В на А, з D на С) тільки один раз під час проведення екзамену.

Семестровий екзамен проводиться шляхом комп'ютерного тестування або шляхом відповідей на запитання екзаменаційних білетів.

У будь-якому разі підсумкова семестрова оцінка не може бути нижчою за середньо-арифметичну оцінку навчальних модулів.

Студенти, які за результатами двох модулів набрали середньоарифметичну суму балів

від 0 до 59 («незадовільно», F, FX),
повинні з'явитися на екзамен, де вони можуть покращити її лише на оцінку

від 60 до 68 («задовільно», E).

Студенти, які до початку сесії не виконали індивідуальні

завдання або лабораторно-практичну частину курсу, не допускаються до процедури семестрового контролю і отримують екзаменаційну оцінку «незадовільно», яку вони можуть виправити як академічну заборгованість (дивись нижче) після складання невиконаних завдань.

Якщо за результатами екзамену студент не зумів поліпшити оцінку «незадовільно», він повинен ліквідувати цю академічну заборгованість шляхом екзамену. Згідно з вимогами вищої школи України студент має право на два перескладання екзамену. Перше перескладання проводиться після завершення сесії у терміни, встановлені деканатом факультету. Якщо і в цьому випадку студент отримає оцінку «незадовільно», друге перескладання екзамену здійснюється перед комісією.

Обидва перескладання проводяться шляхом відповідей на запитання екзаменаційних білетів.

3.5 Семестровий залік

Оцінка семестрового заліку (залікова оцінка) визначається за результатами двох модульних контролів у семестрі як середньоарифметична сума балів двох модульних оцінок за 100-бальною шкалою з переведенням балів до національної шкали («зараховано» або «не зараховано») та шкали ECTS згідно з таблицею 3.2.

Примітка – Якщо робочою програмою передбачено один модуль протягом семестру (наприклад, дисципліна «Академічна освіта»), оцінка семестрового заліку дорівнює модульній оцінці.

Студентам, які за результатами двох модулів набрали середньоарифметичну суму балів (дивись таблицю 3.2)

від 60 до 100 («зараховано», А, В, С, D, E), відповідна оцінка записується в залікову відомість у графу «Підсумкова семестрова оцінка» (дивись таблицю 3.4) і у залікову книжку студента.

Студентам, які за результатами двох модулів набрали

середньоарифметичну суму балів

від 0 до 59 («незараховано», F, FX), оцінка не виставляється. Такі студенти можуть виправити оцінку «не зараховано» як академічну заборгованість після складання невиконаної частини робочої програми дисципліни.

3.6 Семестровий диференційований залік

Семестровий диференційований залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі:

- результатів захисту виконаних курсових проектів та робіт, індивідуальних завдань (розрахункових, графічних тощо);
- результатів модульного контролю.

Система оцінювання результатів семестрового диференційованого заліку така сама, як для оцінювання результатів семестрового екзамену.

3.7 Курсове проектування

Курсове проектування є окремим заліковим кредитом навчальної дисципліни й оцінюється як самостійний вид навчальної діяльності студента. Хід виконання курсового проекту (роботи) і його відповідність графіку навчального процесу оцінюються у складі залікового кредиту курсового проектування (можливо, як окремий модуль).

Результати захисту курсового проекту (роботи) оцінюються окремо комісією у складі двох-трьох викладачів і заносяться у відповідні документи обліку успішності студента з урахуванням оцінювання ходу виконання курсового проекту.

Спосіб формування підсумкової оцінки за курсове проектування визначається кафедрою і відображається у робочій програмі дисципліни.

3.8 Практика

Практика (навчальна, технологічна, виробнича) становить окремий заліковий кредит. Поточний і підсумковий контроль практики здійснюється у складі окремого залікового кредиту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Козар, Л.М. Організація навчального процесу у вищій школі України [Текст]: конспект лекцій з дисципліни «Академічна освіта» / Л. М. Козар. – Харків : УкрДУЗТ, 2015. – 36 с.

2 Європейський простір у сфері вищої освіти [Електронний ресурс]: спільна декларація міністрів освіти Європи від 19 черв. 1999 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>. – (Дата звернення: 10.03.2016).

3 Вища освіта України і Болонський процес [Текст]: навч. посібник / М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин; за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

4 Про вищу освіту [Електронний ресурс]: [закон України: офіц. текст: станом на 18 лют. 2016 р.]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>. – (Дата звернення: 18.02.2016).

5 Ортинський, В.Л. Педагогіка вищої школи [Текст]: навч. посібник для студентів вищ. навч. закл. / В.Л. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

6 Ягупов, В.В. Педагогіка [Текст]: навч. посібник / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

Л.М. Козар

ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ СТУДЕНТА В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Конспект лекцій
з дисципліни

«АКАДЕМІЧНА ОСВІТА»

Відповідальний за випуск Козар Л.М.

Редактор

Підписано до друку
Формат паперу 60×84 1/16. Папір писальний.
Умовн.-друк.арк. 1. Тираж 100. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК 2874 від 12.06.2007 р.

Таблиця 3.3 – Приклад заповнення екзаменаційної відомості

№	ПРИЗВИЩЕ ТА ІНІЦІАЛИ	Коди		Модуль 1 (бали)				Модуль 2 (бали)				Загальна мод. оцінка		Екзамен		Підсумкова семестрова оцінка			
		M1	M2	ПЬ ПОТОЧНИЙ	Р МОДУЛЬНИЙ	КА МОДУЛЬНА	П. ВИКЛ.ДАТА	ПЬ ПОТОЧНИЙ	Р МОДУЛЬНИЙ	КА МОДУЛЬНА	П. ВИКЛ.ДАТА	БАЛИ	ДАТА	БАЛИ	П. ВИКЛ.ДАТА	ШКАЛАНАЦ.	БАЛИ	ECTS	П. ВИКЛ.ДАТА
1	Анічін В.В.			60	40	100		60	30	90		95				відм.	95	A	
2	Бобришев А.І.			50	20	70		55	25	80		75				добре	75	C	
3	Борбич Т.О.			40	20	60		60	10	70		65				задов.	65	E	
4	Горегляд Ю.М.			60	20	80		60	30	90		85		92		відм.	92	A	
5	Демиденко О.В.			60	20	80		55	35	90		85				добре	85	B	
6	Дьяков А.В.			40	10	50		25	15	40		45		60		задов.	60	E	
7	Журавель В.С.			40	10	50		25	15	40		45		40		незадов.	45	FX	

Таблиця 3.4 – Приклад заповнення залікової відомості

№	ПРИЗВИЩЕ ТА ІНІЦІАЛИ	Коди		Модуль 1 (бали)				Модуль 2 (бали)				Підсумкова семестрова оцінка			
		M1	M2	ПЬ ПОТОЧНИЙ	Р МОДУЛЬНИЙ	КА МОДУЛЬНА	ДАТА, ПІДП. ВИКЛ.	ПЬ ПОТОЧНИЙ	Р МОДУЛЬНИЙ	КА МОДУЛЬНА	ДАТА, ПІДП. ВИКЛ.	ШКАЛАНАЦ.	БАЛИ	ECTS	ДАТА, ПІДП. ВИКЛ.
1	Анічін В.В.			60	40	100		60	30	90		зарах.	95	A	
2	Бобришев А.І.			50	20	70		55	25	80		зарах.	75	C	
3	Борбич Т.О.			40	20	60		60	10	70		зарах.	65	E	

